

Κεφάλαιο 2. Κεντρικές SWOT για τη νέα οικονομία και το πλαίσιο ζωής

Εισαγωγή

Η Α' φάση διάγνωσης ολοκληρώνεται με την εφαρμογή της μεθόδου SWOT. Η μέθοδος συμβάλλει στην επιλογή παρεμβάσεων συνδυάζοντας τα πλεονεκτήματα της περιοχής με προσφερόμενες ευκαιρίες, τη βελτίωση ορισμένων αδύνατων αλλά καθοριστικών για την ανάπτυξή της, σημείων, και την εξουδετέρωση των κινδύνων. Ωστόσο, η ίδια μέθοδος δεν εξασφαλίζει την πλήρη μελέτη των εξεταζόμενων θεμάτων, ούτε επιτρέπει την ανάδειξη στοιχείων τα οποία διαδραματίζουν συχνά, ένα ρόλο ταυτόχρονα θετικό και αρνητικό σε καθοριστικούς για την περιοχή τομείς (γειτνίαση με τις πόλεις, απασχόληση εκτός Τροόδους, κτλ.). Παρόλα αυτά, αποτελεί συμπληρωματικό μέσο που βοηθά στην προκαταρκτική εξέταση και την εξαγωγή βασικών συμπερασμάτων.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, επιλέχθηκε η εφαρμογή της μεθόδου SWOT στους τομείς της τοπικής οικονομίας και του πλαισίου ζωής του Τροόδους με τους οποίους συνδέονται τα δύο **κυρίαρχα προβλήματα** που ανέδειξε η διάγνωση και τα οποία διατυπώνονται ως εξής:

- α) «αδυναμία αύξησης της προστιθέμενης αξίας των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών»
- β) «πλάισιο ζωής υποδεέστερο της υπόλοιπης Κύπρου»

Το πρώτο αφορά την τοπική οικονομία. Συνδέεται κυρίως, με το έλλειμμα στην κινητοποίηση και στη συνεργασία των τοπικών δρώντων για ένταξη σε συστήματα ποιότητας στο πλαίσιο ενός πιο ευέλικτου και λειτουργικού θεσμικού πλαισίου. Το δεύτερο, προσεγγίζεται ως ζήτημα ενός πιο αποτελεσματικού σχεδιασμού σε καταλληλότερες κλίμακες και αποτελεί το κατ' εξοχήν πεδίο και αντικείμενο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η εφαρμογή της SWOT περιορίστηκε σ' αυτά τα δύο πεδία όπου συσσωρεύονται τα προβλήματα, οι κινητήριες δυνάμεις και οι ανάγκες για ριζικές αλλαγές, και στα οποία εντοπίζονται συντελεστές και ενεργοποιητικά στοιχεία που μπορούν να απαντήσουν σε δύο βασικά ζητήματα μιας ορεινής πολιτικής:

- α) βελτίωση του εισοδήματος των Τροοδιτών μέσω αύξησης της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων και υπηρεσιών τους και
- β) διαμόρφωση ενός ελκυστικού πλαισίου διαβίωσης εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα κατοικία, απασχόληση και εξυπηρητές¹.

Το εσωτερικό (δυνατά-αδύνατα σημεία) και εξωτερικό (ευκαιρίες-απειλές) περιβάλλον στο οποίο αναφέρεται η SWOT, ορίζεται και αναφέρεται εδώ ως προς την περιοχή του Τροόδους.

¹ **Τροποποίηση και επικύρωση των SWOT:** το περιεχόμενο των SWOT που εντόπισε η ομάδα μελέτης με βάση την διάγνωση, βελτιώθηκε μέσα από τις διαβουλεύσεις. Αυτές οι SWOT οι οποίες αναφέρονται σε συντελεστές, δυναμικές και διακυβεύματα λήφθηκαν υπόψη για τον ορισμό του οράματος και τον σχεδιασμό της στρατηγικής.

2.1 Ανάλυση SWOT για το πλαίσιο ζωής της περιοχής

Η ανάλυση SWOT που ακολουθεί αντλεί τις πληροφορίες από τη διάγνωση και τις διαβουλεύσεις για όλες τις συνιστώσες (Οικιστικό - Πολεοδομικό πλαίσιο, Εκπαίδευση, Υγεία, οδικό δίκτυο, υγρά και στερεά απόβλητα, Πολιτισμός-Κοινωνική Φροντίδα, Ευρυζωνικά δίκτυα, Ενέργεια) του τομέα «πλαίσιο ζωής» της ορεινής περιοχής Τροόδους (βλέπε αντίστοιχες θεματικές διάγνωσης). Διερευνήθηκε με βάση την κατάσταση αυτών των συνιστωσών και τις μεταξύ τους αλληλεξαρτήσεις, η δυνατότητα ολοκληρωμένης παρέμβασης για τη βελτίωση και την ελκυστικότητα αυτού του πλαισίου. Η χρήση της ανάλυσης SWOT επιτρέπει την αντιστοίχιση του εσωτερικού (δυνατά- αδύνατα σημεία) και εξωτερικού (ευκαιρίες-απειλές) περιβάλλοντος για την προώθηση του παραπάνω φιλόδοξου στόχου.

Δυνατά Σημεία <ul style="list-style-type: none">• Καλή γεωγραφική κάλυψη της περιοχής από κοινωνικές και εμπορικές υπηρεσίες• Διαθεσιμότητα οικοδομήσιμης γης και κενών κατοικιών• Καλή κάλυψη της περιοχής από την κατανομή των σχολικών μονάδων• Σημαντικός αριθμός κτιριακών υποδομών• Πυκνό, καλής ποιότητας δευτερεύον οδικό δίκτυο• Πολυκεντρικό οικιστικό δίκτυο με 9 οικιστικά κέντρα εξυπηρέτησης εντός περιοχής• Σχετικά καλή πρόσβαση στο διαδίκτυο• Η αναμόρφωση της υπηρεσίας ασθενοφόρων και η στελέχωσή της	Αδύνατα Σημεία <ul style="list-style-type: none">• Διασπορά υπηρεσιών και εξυπηρέτησεων λόγω ελλείμματος στην ιεράρχηση των οικισμών• Ανεπαρκές δίκτυο κύριων οδικών αξόνων• Αναποτελεσματική λειτουργία του θεσμού των κοινοτικών ιατρείων• Ελλιπείς υποδομές και στελέχωση στο Νοσοκομείο Κυπερούντας (λειτουργεί κυρίως ως Κέντρο Υγείας)• Αναποτελεσματική διαχείριση δομών και υποδομών στους τομείς πολιτισμού και κοινωνικής φροντίδας• Υψηλό κόστος τελών αποχέτευσης και διαχείρισης σκυβάλων• Πρόβλημα παροχής και κόστους ηλεκτρικής ενέργειας• Δυσκολίες στη στέγαση (υψηλό κόστος κατασκευής κατοικίας, μη λειτουργικές υφιστάμενες κατοικίες)
Ευκαιρίες <ul style="list-style-type: none">• Νέα δήλωση πολιτικής Τροόδους• Προώθηση της Συμπλεγματοποίησης• Τάσεις εγκατάστασης πληθυσμού στο Τρόοδο• Βελτίωση υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης λόγω μεταρρυθμίσεων και νέων τεχνολογιών• 10ετές πρόγραμμα βελτίωσης της εσωτερικής και εξωτερικής συνδεσιμότητας του Τροόδους• Εθνική Στρατηγική για τη βελτίωση της ταχύτητας των ευρυζωνικών δικτύων• Δυνατότητες αξιοποίησης ΑΠΕ	Απειλές <ul style="list-style-type: none">• Συνέχιση της μείωσης και της γήρανσης του πληθυσμού• Μη προσαρμογή του πολεοδομικού & χωροταξικού πλαισίου στην ορεινότητα της περιοχής• Εμπόδια στην ενεργοποίηση οικιστικής γης (χρονοβόρα διαδικασία, κόστος)• Άναρχη συσσώρευση πληθυσμού-επιχειρήσεων αστικής προέλευσης στο Ν. Τρόοδο• Μη αναβάθμιση υπηρεσιών υγείας & εκπαίδευσης• Καθυστερήσεις στην ωρίμανση και κατασκευή έργων διαχείρισης υγρών αποβλήτων• Πολύπλοκο θεσμικό πλαίσιο για ανάπτυξη ΑΠΕ• Διεύρυνση της αδυναμίας πρόσβασης των πολιτών της περιοχής Τροόδους σε υπηρεσίες υγείας

Κεντρικό ζήτημα:

Η ενίσχυση της λειτουργικότητας και ελκυστικότητας του πλαισίου ζωής της περιοχής Τροόδους απαιτεί, με βάση την κατάσταση και τις δυναμικές που εντοπίζονται, την συντονισμένη παρέμβαση για θεσμικές προσαρμογές και ενιαίο χωροταξικό και αναπτυξιακό σχεδιασμό σε πιο κατάλληλες κλίμακες (Ενότητες οικισμών/Συμπλέγματα/περιοχή Τροόδους) αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που προσφέρουν κυρίως, η διοικητική μεταρρύθμιση.

Από την ανάλυση προκύπτει ότι οι συνιστώσες του πλαισίου ζωής μπορούν να θεωρηθούν ότι δεν εμφανίζουν πολύ σημαντικά προβλήματα (εξαιρούμενης της ενέργειας και μερικώς της Υγείας) ούτε επηρεάζουν την στοιχειώδη λειτουργικότητα του πλαισίου ζωής. Ωστόσο, το επίπεδο των παροχών στον τομέα των υπηρεσιών και εξυπηρέτησεων του συγκεκριμένου πλαισίου ζωής, δεν μπορεί να αξιολογηθεί ως εφάμιλλο αυτού της υπόλοιπης Κύπρου. Το πρόβλημα εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονο, στις πιο απομακρυσμένες κοινότητες. Επίσης, δεν έχουν αναπτυχθεί ή δεν λειτουργούν αποτελεσματικά, οι τομείς της κοινωνικής φροντίδας, της πολιτιστικής δημιουργίας και της μη τυπικής εκπαίδευσης.

Οι προσπάθειες για τη βελτίωση της λειτουργικότητας και κατ' επέκταση της ελκυστικότητας του πλαισίου ζωής συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν το πρόβλημα των γεωμορφολογικών εμποδίων που θέτει η ορεινότητα. Το πρόβλημα αυτό ενισχύει η ασθενής πληθυσμιακή πυκνότητα η οποία επιτείνει την έλλειψη σχετικής κρίσιμης μάζας που συναντάται στις ορεινές περιοχές. Μια άλλη βασική συνιστώσα του πλαισίου ζωής είναι το οικιστικό δίκτυο η πολυκεντρικότητα του οποίου συμβάλλει στην εξασφάλιση μιας στοιχειώδους εξυπηρέτησης σχεδόν στο σύνολο της περιοχής του Τροόδους αλλά όχι στην ανάδειξη κεντρικών οικισμών.

Ωστόσο, τρία στοιχεία καθιστούν ευοίωνες τις προοπτικές για τη βελτίωση του ορεινού πλαισίου ζωής της περιοχής:

1. βραχυπρόθεσμα, η ιλιγγιώδης ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών στις μεταφορές και στις επικοινωνίες,
2. μεσοπρόθεσμα, η προοπτική της συμπλεγματοποίησης των υπηρεσιών των Κοινοτήτων, και η δυνατότητα του από κοινού σχεδιασμό έργων υποδομής και παροχής υπηρεσιών στο εσωτερικό των Συμπλεγμάτων
3. μέσο-μακροπρόθεσμα, οι θετικές προοπτικές για την ανάπτυξη της ορεινής οικονομίας,

Η ανάλυση SWOT

Η ανάλυση SWOT συμβάλλει σε ένα πρώτο προσδιορισμό των συνδυασμών και των δυνατοτήτων που προσφέρει το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον για τη βελτίωση του πλαισίου ζωής αυτής της ορεινής περιοχής της Κύπρου. Επισημαίνονται πρωτίστως, οι τομείς στους οποίους αναφέρονται:

□ **τα αδύνατα σημεία** του εσωτερικού περιβάλλοντος και το εύρος τους, τα οποία στην προκειμένη περίπτωση αντανακλούν:

- α) τις επιπτώσεις της αγροτικής εξόδου της περιοχής (χαμηλή πυκνότητα και γήρανση πληθυσμού, οικιστικό δίκτυο χωρίς ιεράρχηση και συναλλαγές μεταξύ των οικισμών),
- β) την έλλειψη προσαρμοσμένων στην ορεινότητα πολιτικών με επιπτώσεις στην ποιότητα υπηρεσιών και στο κόστος διαβίωσης (μεταφορές-συνδεσιμότητα, στέγη, μη λειτουργικός θεσμός των κοινοτικών ιατρείων, παροχή και κόστος ηλεκτρικής ενέργειας),
- γ) την έλλειψη οικονομικών κλίμακας (ασθενής και διάσπαρτη εσωτερική ζήτηση υπηρεσιών, υψηλό κόστος τελών αποχέτευσης και διαχείρισης σκυβάλων, κτλ.) και
- δ) τον μη ορθολογικό σχεδιασμό (αναποτελεσματική διαχείριση υποδομών στους τομείς πολιτισμού και κοινωνικής φροντίδας: μουσεία, πολυκέντρα, κτλ.).

Παράλληλα, ο διοικητικός κατακερματισμός της περιοχής σε 115 μικρές Κοινότητες, έχει αρνητική επίδραση στην οργάνωση κοινών υποδομών και εξηγεί γιατί οι δύο Επαρχιακές Διοικήσεις παρά τον δευτεροβάθμιο ρόλο τους, δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά, σε επίπεδο έργων υποδομής, αυτόν τον πολυκερματισμό του χώρου.

□ **τα δυνατά σημεία** δεν καλύπτουν κεντρικές συνιστώσες του πλαισίου ζωής. Αποτελούν στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν απλά ένα καλό έως μέτριο επίπεδο των υποδομών (οδικό δίκτυο), της γεωγραφικής κάλυψης των υπηρεσιών καθώς και του αποθέματος σε διαθέσιμη οικοδομήσιμη γη, κενές κατοικίες και κτίρια.

Από την συσχέτιση των δυνατών και αδύνατων σημείων προκύπτει ότι μόνο μέσω της συνδυασμένης αξιοποίησης των **ευκαιριών** που επισημάνθηκαν είναι δυνατόν να επιδιωχθεί μια ολοκληρωμένη παρέμβαση ανά συνιστώσα και στο σύνολό τους με εστίαση στην:

- α)** ποιότητα στις κοινωνικές υπηρεσίες (υγεία, εκπαίδευση)
- αξιοποίηση ΓεΣΥ, σύνδεση των υποδομών Υγείας με υποδομές κοινωνικής Φροντίδας,
 - πολιτική προσαρμοσμένη στον ορεινό χαρακτήρα της περιοχής (προσπέλαση, ολιγοθέσια σχολεία, πειραματικά σχολεία, διδακτικό προσωπικό.....)
 - διεύρυνση της χρήσης νέων τεχνολογιών για βελτίωση υπηρεσιών στους τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας,
 - συνδυασμός της σχετικά καλής κάλυψης των κοινωνικών υποδομών με την αξιοποίηση των ανενεργών κτιριακών υποδομών,

- β) μείωση του υψηλού κόστους τελών αποχέτευσης, διαχείρισης σκυβάλων και ενέργειας,
 - οργάνωση υπηρεσιών υψηλού κόστους στην κλίμακα συμπλεγμάτων και Τρόοδους,
 - αξιοποίηση των ΑΠΕ για μείωση του κόστους ενέργειας,
- γ) Ενίσχυση της κινητικότητας και των επικοινωνιών μέσω βελτίωσης μεταφορικών υποδομών και ευρυζωνικού δικτύου γεγονός που θα ενισχύσει τις κοινωνικές υπηρεσίες,

Το ζήτημα της πολυκεντρικότητας

Η πολυκεντρικότητα, αν αξιοποιηθεί το πυκνό οδικό δίκτυο, η καλή γεωγραφική κάλυψη των κοινωνικών υπηρεσιών, το διαδίκτυο και οι νέες τεχνολογίες, οι ΑΠΕ, το σχέδιο βελτίωσης της εσωτερικής συνδεσιμότητας αλλά και τις τάσεις εγκατάστασης νέου πληθυσμού, κτλ., μπορεί μεσοπρόθεσμα, να απαντήσει στο πρόβλημα της διασποράς των υπηρεσιών και των εξυπηρετήσεων μέσω:

- α) της ιεράρχησης του οικιστικού δικτύου
- β) της προσέλκυσης πληθυσμού, αξιοποιώντας την ύπαρξη:
 - βασικών εξυπηρετήσεων,
 - τη διαθεσιμότητα οικοδομήσιμης γης, και
 - την πληθώρα κενών και Β' κατοικιών οι οποίες ανήκουν σε απόδημους δυνητικούς υποψήφιους για μόνιμη εγκατάσταση

Η ελκυστικότητα του πλαισίου ζωής συνδέεται τελικά, άμεσα με το ζήτημα της συγκράτησης του μόνιμου πληθυσμού και της ενίσχυσης της διαφαινόμενης μικρής, τάσης εγκατάστασης πληθυσμού στο Τρόοδος. Το ζήτημα αυτό είναι καθοριστικής σημασίας τόσο για τον σχεδιασμό των υποδομών (ενσωμάτωση της προοπτικής πληθυσμιακής αύξησης και δημογραφικής ανάκαμψης) όσο και για τη διαμόρφωση μιας εσωτερικής δυναμικής ενίσχυσης των οικιστικών λειτουργιών. Το όλο πλέγμα δυνατών σημείων και ευκαιριών διαμορφώνει τελικά, συνθήκες που επιτρέπουν την αναβάθμιση της λειτουργικότητας του πολυκεντρικού οικιστικού δικτύου:

- α) εκπόνησης Δήλωσης Πολιτικής για το Τρόοδος
- β) ενίσχυση του ρόλου των κεντρικών οικισμών
- γ) προώθηση των συμπλεγματοποιήσεων ως νέα κλίμακα σχεδιασμού/παρεμβάσεων
- δ) βελτίωσης της κινητικότητας του πληθυσμού της περιοχής
- ε) αναζήτησης της βέλτιστης ισορροπίας συνδεσιμότητας και εξυπηρετήσεων μεταξύ των εξωτερικών αστικών πόλων και του εσωτερικού οικιστικού δικτύου.

Η εκπόνηση Δήλωσης Πολιτικής για την περιοχή του Τροόδους θα μπορούσε να εξουδετερώσει τα σχετικά εμπόδια (ενεργοποίηση οικιστικής γης, κτλ.) και να συμβάλλει στην ανάδειξη κεντρικών οικισμών. Η συμπλεγματοποίηση των υπηρεσιών Κοινοτήτων προσφέρει την δυνατότητα να αποτελέσουν τα συμπλέγματα που θα προκύψουν, τη βέλτιστη μεσαία κλίμακα χωροταξικού σχεδιασμού και παρεμβάσεων (έργα υποδομής, παρεχόμενες υπηρεσίες, κτλ.). Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, είναι δυνατόν να υπάρξει σχεδιασμός και εφαρμογή:

- α)** συνδυασμένων δράσεων (άρση θεσμικών εμποδίων, ενεργοποίηση οικιστικής γης, αποφυγή της άναρχης συσσώρευσης πληθυσμού και δραστηριοτήτων στο Ν. Τρόδος),
- β)** ολοκληρωμένων πολιτικών (αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης, υποδοχής νέου πληθυσμού, στήριξης της επιχειρηματικότητας, διαχείριση του περιβάλλοντος).

Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση του πληθυσμού, των υποδομών, εξοπλισμών και εξυπηρετήσεων, τις γενικότερες προοπτικές ανάπτυξης της περιοχής και τη δυναμική που θα προσφέρει η εφαρμογή μιας αναπτυξιακής στρατηγικής για τις ορεινές κοινότητες, προκύπτουν τρεις βασικές πληθυσμιακές ομάδες τις οποίες θα πρέπει να λάβει υπόψη η προσπάθεια βελτίωσης του πλαισίου ζωής της περιοχής:

- α) προσέλκυση και υποδοχή νέου πληθυσμού (ένταξη στο σχεδιασμό της σχετικής δυναμικής),
- β) το υψηλό ποσοστό ηλικιωμένων κατοίκων,
- γ) πληθυσμός Β' κατοικίας και επισκέπτες,
- δ) τουρισμός

Η ανάλυση SWOT ενισχύει τη γενική διαπίστωση ότι είναι εφικτή η βελτίωση της κατοικισιμότητας αρκεί ο σχεδιασμός των χωροθετήσεων των υποδομών να γίνει σε πιο κατάλληλες κλίμακες και σε συνδυασμό με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό.

Ο πίνακας που ακολουθεί ορίζει με βάση τα δυνατά και αδύνατα σημεία, τις ευκαιρίες και τις απειλές των βασικών συνιστωσών του πλαισίου ζωής, τα πεδία παρέμβασης που αναδεικνύονται, για μια ολοκληρωμένη και σχεδιασμένη στις κατάλληλες κλίμακες πολιτικής βελτίωσης της λειτουργικότητας του οικιστικού δικτύου ως βασικός παράγοντας οργάνωσης του πλαισίου ζωής της περιοχής Τροόδους.

Ο πίνακας επιβεβαιώνει ότι η υπερπήδηση των κύριων εμποδίων για τη βελτίωση του πλαισίου ζωής συνδέεται με τον καλύτερο σχεδιασμό της χωροθέτησης των υποδομών και των οικιστικών λειτουργιών και με άρση ορισμένων βασικών θεσμικών εμποδίων (προσαρμογή του πολεοδομικού & χωροταξικού πλαισίου στην ορεινότητα της περιοχής, ενεργοποίηση οικιστικής γης και χρήση ΑΠΕ). Τα εμπόδια αυτά τα οποία δυσχεραίνουν την λειτουργικότητα του πλαισίου ζωής μπορούν να αρθούν σχετικά γρήγορα και χωρίς κόστος.

ΔΥΝΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ	Πεδίο Παρέμβασης
<p>Πολυκεντρικό οικιστικό δίκτυο με 9 οικιστικά κέντρα</p> <p>Καλή γεωγραφική κάλυψη σε κοινωνικές και εμπορικές υπηρεσίες</p>	<p>Διασπορά υπηρεσιών και εξυπηρετήσεων λόγω ελλείμματος στην ιεράρχηση των οικισμών</p> <p>Αναποτελεσματική διαχείριση δομών και υποδομών στον πολιτισμό και την κοινωνική φροντίδα</p>	<p>Πρώθηση συμπλεγματοποίησης</p> <p>Νέα Δήλωση Πολιτικής Τροόδους</p>	<p>Μη προσαρμογή πολεοδομικού και χωροταξικού πλαισίου στην ορεινότητα</p>	<p>Σχεδιασμός για την Ανάπτυξη και Χωροταξία σε βέλτιστη χωρικά κλίμακα. Αυτή η κλίμακα πρέπει να ξεπερνά τα όρια των Κοινοτήτων και να αξιοποιεί την οργάνωση των οικιστικών κέντρων της περιοχής.</p> <p>Δυνατότητα ανάπτυξης πολυκεντρικού πλαισίου παροχής υπηρεσιών</p>
<p>Διαθεσιμότητα οικοδομήσιμης γης</p>	<p>Δυσκολίες στη Στέγαση (υψηλό κόστος)</p>	<p>Νέα Δήλωση Πολιτικής Τάσεις Εγκατάστασης πληθυσμού</p>	<p>Μη προσαρμογή του πολεοδομικού και χωροταξικού πλαισίου στην ορεινότητα</p> <p>Εμπόδια στην ενεργοποίηση οικιστικής γης</p>	<p>Νέο πλαίσιο ρυθμίσεων για ενίσχυση της στεγαστικής πολιτικής</p>
<p>Πολυκεντρικό οικιστικό δίκτυο</p>	<p>Διασπορά υπηρεσιών</p> <p>Ανεπαρκές οδικό δίκτυο κύριων αξόνων</p> <p>Αναποτελεσματική διαχείριση δομών και υποδομών πολιτισμού & κοινωνικής φροντίδας</p>	<p>Βελτίωση υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης λόγω μεταρρυθμίσεων και νέων τεχνολογιών</p> <p>Πρώθηση συμπλεγματοποίησης</p>	<p>Άναρχη συσσώρευση πληθυσμού και επιχειρήσεων αστικής προέλευσης</p> <p>Μη αναβάθμιση υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης</p>	<p>Ανάγκη ιεράρχησης οικιστικών κέντρων με επαρκή πληθυσμό και κεντροβαρή θέση ως κέντρα παροχής υπηρεσιών ευρύτερων ζωνών οικισμών.</p>
<p>Καλής ποιότητας δευτερέων οδικό δίκτυο</p> <p>Καλή πρόσβαση στο οδικό δίκτυο</p>	<p>Ανεπαρκές οδικό δίκτυο κύριων αξόνων</p>	<p>10ετές πρόγραμμα βελτίωσης εσωτερικής και εξωτερικής συνδεσιμότητας</p>		<p>Προσαρμογή του εσωτερικού οδικού δικτύου & του συστήματος συλλογικών μεταφορών στην ιεράρχηση των οικισμών και στην εξυπηρέτηση της περιοχής</p>

2.2 Ανάλυση SWOT για τη Νέα Ορεινή Οικονομία

2.2.1 Η σύνθεση των τριών SWOT της τοπικής οικονομίας

Η SWOT που ακολουθεί αποτελεί σύνθεση των τριών SWOT οι οποίες σχεδιάστηκαν για τον καθένα από τους τρεις τομείς της οικονομίας του Τροόδους (βλέπε θεματικές διάγνωσης). Διερευνήθηκε με βάση τις σχέσεις μεταξύ αυτών των τριών τομέων αλλά και τους δεσμούς τους με την περιοχή, η δυνατότητα συμβολής του εσωτερικού (δυνατά-αδύνατα σημεία) και εξωτερικού (ευκαιρίες-απειλές) περιβάλλοντος στην οικοδόμηση μιας νέας συνεκτικής Ορεινής Οικονομίας.

Δυνατά Σημεία <ul style="list-style-type: none">• Παραδοσιακά γεωργικά προϊόντα αναγνωρίσιμα με ισχυρούς δεσμούς με τον τόπο• Τοπική παραδοσιακή τεχνογνωσία για 1^η μεταποίηση• Ικανοποιητικός αριθμός σύγχρονων οιοποιείων• Παράδοση στη διαχείριση της «Κουμανδαρίας»• Φ&Π πόροι και εμπειρίες για εναλλακτικό τουρισμό• Νέες μορφές καταλυμάτων με δεσμούς με τον τόπο• Τάση επέκτασης επιχειρήσεων διαμονής και εστίασης σε όλο το Τρόοδο• Συνύπαρξη 3 τύπων καταλυμάτων με διαφορετικές αγορές (διήμερο, premium, κοινωνικό τουρισμό)	Αδύνατα Σημεία <ul style="list-style-type: none">• Απουσία οργάνωσης σε βιοτεχνία, γεωργία, τουρισμό• Προσφορά προϊόντων με μικρή αξία• Μείωση και γήρανση των αγροτών, προβλήματα διαδοχής• Έλλειμμα στα συστήματα ποιότητας• Έλλειμμα υποστήριξης (συμβουλές, αναλύσεις προϊόντων)• Μη διαμορφωμένο τουριστικό προϊόν Τροόδους• Περιορισμένη τουριστική περίοδος/χαμηλή πληρότητα• Μη λειτουργία τουριστικών γραφείων στο Τρόοδο• Λειτουργικά προβλήματα των επιχειρήσεων (προσωπικό, κατάρτιση, κόστος, ορεινότητα)
Ευκαιρίες <ul style="list-style-type: none">• Αναγνώριση και φήμη των προϊόντων και Φ&Π Πόρων• Ενδείξεις επιστροφής νέων (αγροτρόφιμα, γεωργία)• Αναπτυξιακές Εταιρείες για στήριξη της επιχειρηματικότητας• Ύπαρξη χρηματοδοτήσεων (ΠΑΑ, ΕΣΠΑ, ΕΠΣΑ)• Σύσταση Υφυπουργείου Τουρισμού• Ιδιαίτερη θέση του Τροόδους στο brand της Κύπρου, λόγω προσφοράς εμπειριών• Τάση των καταναλωτών για ποιοτικά και διακριτά αγροτικά προϊόντα (απόδημοι, εξωτερικό)• Ανάπτυξη του Τουρισμού Υγείας	Απειλές <ul style="list-style-type: none">• Ανταγωνισμός από βιομηχανικά/εισαγόμενα προϊόντα• Μη αναγνώριση της οικοτεχνίας• Δυσλειτουργικό πλαίσιο ελέγχου και νομιμοποίησης βιοτεχνιών και τουριστικών καταλυμάτων• Σύστημα κατάταξης των τουριστικών καταλυμάτων που δεν αποδίδει την πραγματική ποιότητα• Εγκατάσταση μεγάλων τουριστικών μονάδων μη ενταγμένων στο τουριστικό προϊόν του Τροόδους.• Ενίσχυση του φαινομένου της μονοήμερης επίσκεψης• Πολεοδομικό πλαίσιο (εγγραφή δρόμων)

Κεντρικό ζήτημα για την οικοδόμηση της νέας Ορεινής Οικονομίας του Τροόδους: μετάβαση από την προσφορά των κοινότυπων προϊόντων του σε προσφορά ιδιότυπων-μοναδικών προϊόντων (μη αναπαραγώγιμων από άλλες περιοχές) με τη συμμετοχή τοπικών δρώντων.

2.2.2 Από την γεωργική οικονομία στην οικονομία της υπαίθρου : η νέα ορεινή οικονομία

Η οικονομία της περιοχής διαθέτει τα στοιχεία που της επιτρέπουν να αναδείξει την εδαφική διάστασή της ως μια εναλλακτική λύση στην κρίση υπερπαραγωγής και στην κοινοτυπία των προϊόντων της. Η συνεχής ανάπτυξη στην Ε.Ε., μορφών αναγνώρισης της ποιότητας-προέλευσης αυτών των προϊόντων μέσω πιστοποιήσεων ενισχύει αυτή τη δυνατότητα. Τα δυνατά σημεία σε συνδυασμό με τις ευκαιρίες, είναι δυνατόν να υποστηρίξουν την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων των τριών τομέων της τοπικής οικονομίας. Το επιτρέπουν: α) οι ισχυροί δεσμοί της πρώτης ύλης με ένα τόπο παραγωγής φημισμένο (γαιότοποι, τοπία, κληρονομιά) και β) οι ευκαιρίες οι οποίες εμφανίζονται (στροφή της αγοράς προς την ποιότητα και ταυτότητα προϊόντων, ενδιαφέρον των νέων για επιχειρηματική δράση στην περιοχή, κτλ.).

Ως προς την δυνατότητα «αύξησης τοπικά της αξίας» απαιτείται καλύτερος έλεγχος των θεμελιωδών στοιχείων της εδαφικής ανάπτυξης και αντιμετώπιση των εξής ζητημάτων:

- α)** Απόκτηση οργανωτικής δομής τόσο για τον κάθε τομέα όσο και για τον μεταξύ τους συντονισμό στο επίπεδο του Τροόδους.
- β)** Ενσωμάτωση των παραγωγών μέσω α) της προσαρμογής του θεσμικού πλαισίου όπου αυτό είναι εφικτό ώστε να γίνει πιο ευέλικτο, και β) της συμμετοχής τους σε τοπικά σύμφωνα ποιότητας (σύγκλιση παραγωγικής και οικιακής οικονομίας),
- γ)** Ένταξη των διάφορων κινητήριων δυνάμεων της τοπικής οικονομίας (παραγωγοί, επιχειρηματίες, εκπρόσωποι των κοινοτήτων και της δημόσιας διοίκησης) σε ένα κοινό σχέδιο δράσης.
- δ)** Διαμόρφωση ενός πλαισίου στόχων οργάνωσης και προδιαγραφών με την παρέμβαση μηχανισμών υποστήριξης, στον τομέα της εγγύησης της ποιότητας, ταυτότητας και αυθεντικότητας των τοπικών αγαθών και υπηρεσιών.

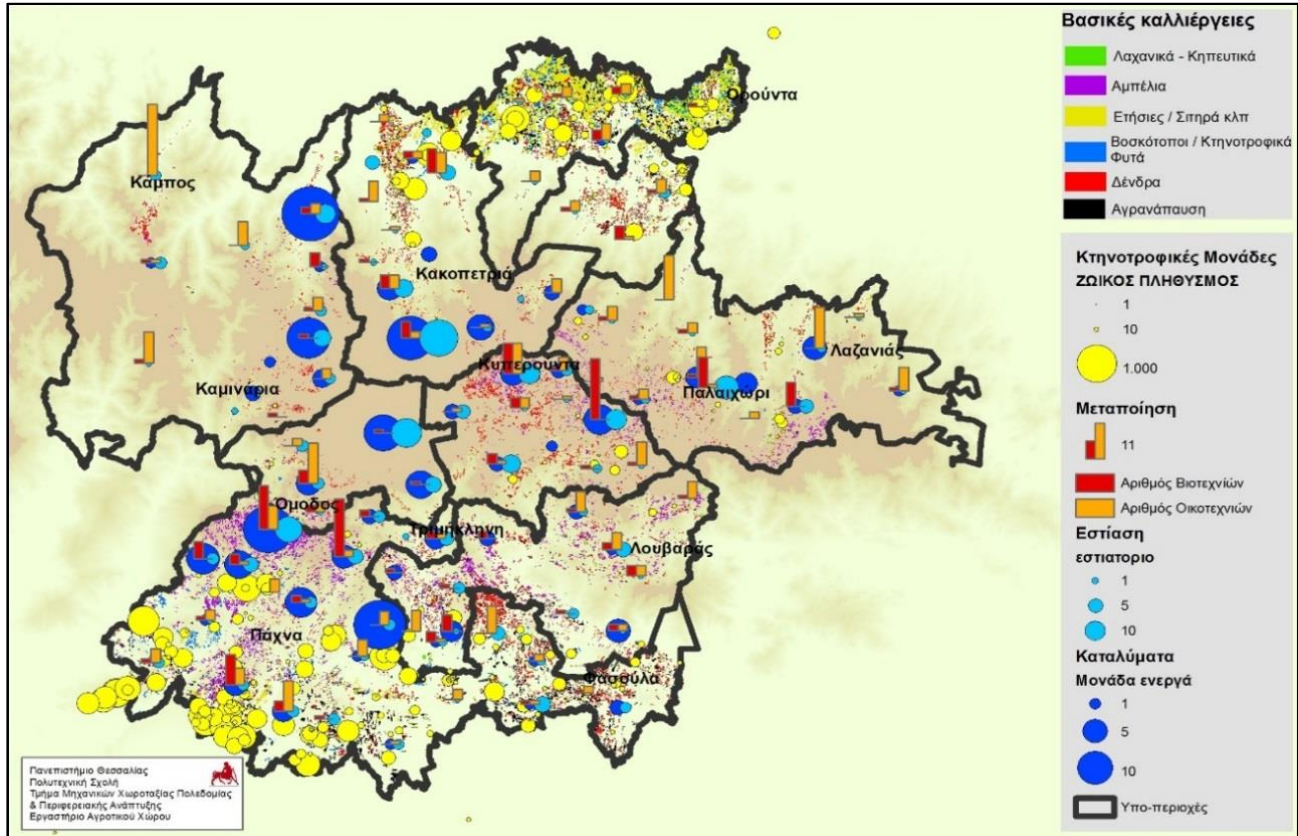
Η ταυτοποίηση των πλεονεκτημάτων και των ευκαιριών που ευνοούν την αύξηση της προστιθέμενης αξίας επιτρέπει την ενεργοποίηση του εξωτερικού ευνοϊκού περιβάλλοντος:

- α)** Υπάρχουν ήδη αναπτυγμένες εναλλακτικές μορφές τουρισμού οδηγούμενες κυρίως από αποδήμους της περιοχής
- β)** Η αναγνώριση της οικοτεχνίας μπορεί να αξιοποιήσει ένα σημαντικό ανθρώπινου δυναμικό με σημαντική τεχνογνωσία στην πρώτη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων
- γ)** Η πολυδραστηριότητα μπορεί να υποστηρίξει την πολυτομεακή νέα ορεινή οικονομία
- δ)** Η ΦκΠΚ μετατρέπόμενη σε λειτουργίες μπορεί να συμβάλλει στην διακριτότητα του τουριστικού προϊόντος και να διευρύνει την τουριστική περίοδο.

Η αξιοποίηση αυτών των πλεονεκτημάτων αποτελεί τον καλύτερο τρόπο για γρήγορο και χωρίς μεγάλο κόστος αποτέλεσμα, ώστε η περιοχή να αντιπαρέλθει τα αδύνατα σημεία της (αδυναμία

αύξησης της παραγωγικότητας, μείωση του κόστους παραγωγής) και τις απειλές (εισαγωγές, ανταγωνισμός). Η κινητοποίηση γύρω από την ποιότητα και την κοινή ιδιότυπη και ισχυρή ταυτότητα μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ παραγωγών, επιχειρηματιών και φορέων της περιοχής οι οποίες θα οδηγήσουν στη διαμόρφωση μικρών αλυσίδων με ισχυρούς δεσμούς με την περιοχή. Η διάγνωση έδειξε ότι το κοινό συμφέρον της αύξησης της προστιθέμενης αξίας υπερτερεί των διαφορών τους. Είναι δυνατόν επίσης, να αξιοποιηθεί η συσσώρευση επιχειρήσεων η οποία εντοπίζεται στο εσωτερικό της περιοχής του Τροόδους (στις κλίμακες των υποπεριοχών της) όπως δείχνει ο χάρτης (εικόνα 1).

Η συσσώρευση αυτή χαρακτηρίζεται από ισχυρή γεωγραφική εγγύτητα των επιχειρήσεων οι οποίες δεν διαθέτουν πάντα συμπληρωματικότητα. Η συγκέντρωση αυτή προκύπτει από οικονομίες κλίμακας που δημιουργεί η κατανομή ορισμένων κοινότυπων πόρων (γεωργικά προϊόντα, σταφύλια, φρούτα, κτλ.). Η μη αξιοποίηση αυτού του πλεονεκτήματος της συγκέντρωσης οφείλεται κυρίως στην έλλειψη οργάνωσης και στην αδυναμία πιστοποίησης της αξίας των προϊόντων (δημιουργία μικρών αλυσίδων, συστάδες επιχειρήσεων - Clusters).

Εικόνα 1. Κατανομή παραγωγικών δραστηριοτήτων στην περιοχή του Τροόδους

Η αξιοποίηση των εδαφικών πόρων: ιδιοτυποποίηση, συνεργασία και συντονισμός

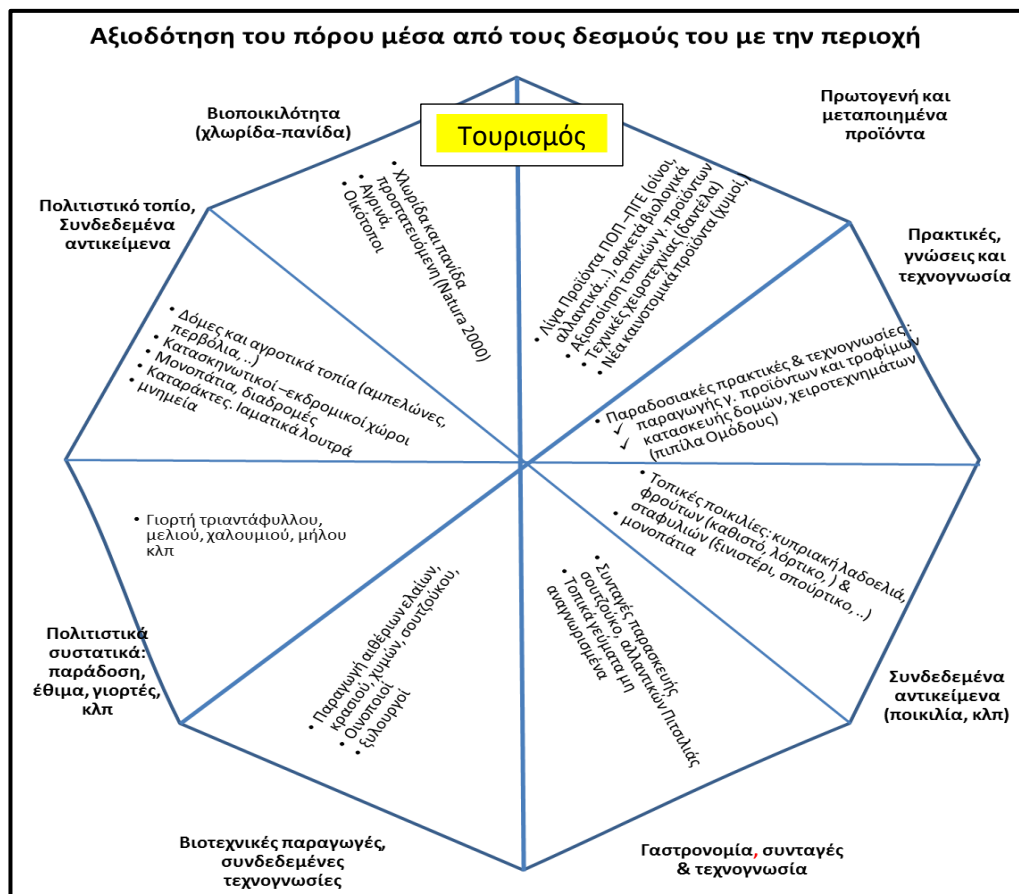
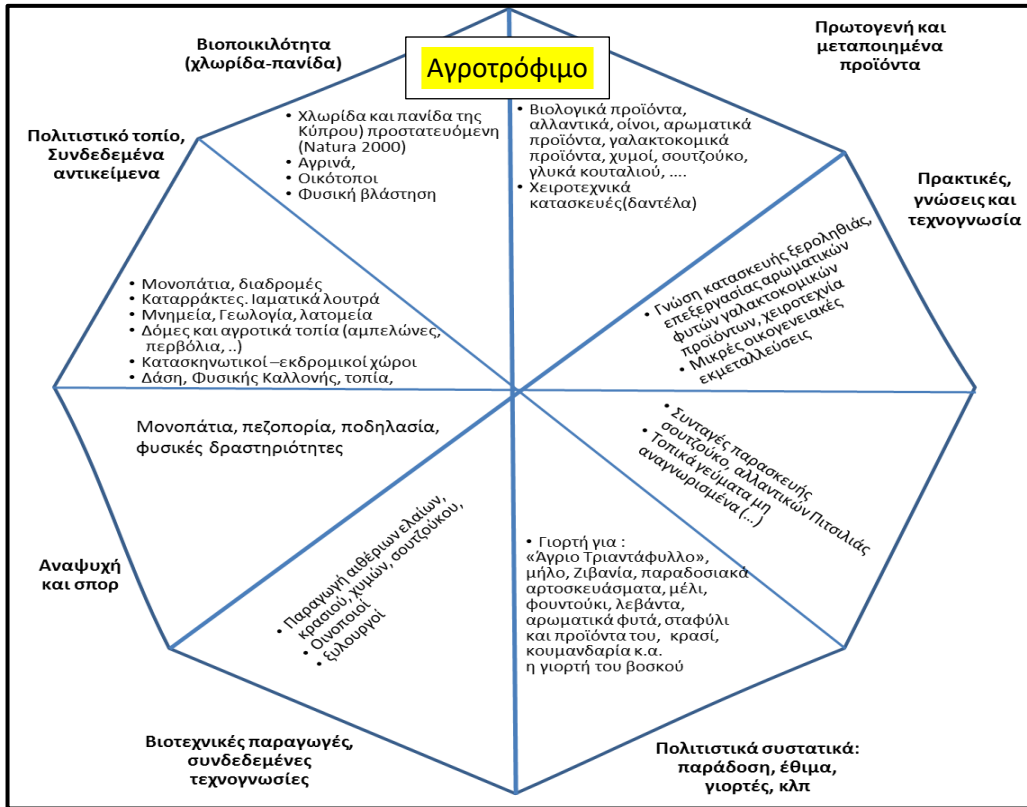
Η διασταύρωση των δυνατών σημείων και των ευκαιριών της SWOT ενισχύει την διαπίστωση η οποία προέκυψε από την διάγνωση των τριών πυλώνων της τοπικής οικονομίας, ότι η περιοχή μπορεί να υιοθετήσει τη **διαδικασία της ιδιοτυποποίησης των πόρων της**, με την προϋπόθεση της απόκτησης δομών συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ δρώντων. Η διαδικασία αυτή μπορεί να βασισθεί στην αναδιάταξη των μέσων που κατέχει η περιοχή (κληρονομιά, παραγωγικό δυναμικό, μηχανισμοί υποστήριξης, κτλ.) για να οδηγήσει στη συνέχεια, στην ενεργοποίηση των πόρων της (εντοπισμός, ανάδειξη, τοποθέτηση στην αγορά).

Η εκτίμηση του Βαθμού Ενεργοποίησης των Πόρων στην περιοχή έγινε με την εφαρμογή της μεθόδου ΑΒΕΠ (Αξιολόγηση του βαθμού Ενεργοποίησης Πόρων- Πίνακας 2) τα αποτελέσματα της οποίας απεικονίζουν τα παρακάτω γραφήματα. Με τη μέθοδο αυτή αξιολογήθηκαν:

- α) οι δεσμοί των πόρων και των τελικών προϊόντων με την περιοχή,.
- β) ο βαθμός ενεργοποίησης των πόρων στην περιοχή

Οι υφιστάμενοι και δυνητικοί δεσμοί των πόρων και των τελικών προϊόντων με την περιοχή, αξιολογήθηκαν με βάση τα διάφορα συστατικά τοπικών πόρων που διαθέτει η περιοχή. Τα συστατικά αυτά ομαδοποιούνται στις παρακάτω θεματικές κατηγορίες οι οποίες χαρακτηρίζουν και διαμορφώνουν το προϊόν και τις υπηρεσίες της περιοχής Τροόδους. Οι κατηγορίες αυτές περιέχουν την φυσική και πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής αλλά και τις ανθρώπινες δραστηριότητες που υφίστανται στην περιοχή και συνδέονται άμεσα ή έμμεσα μ' αυτή την κληρονομιά.

Οι δεσμοί των πόρων και των τελικών προϊόντων με την περιοχή ανά θεματικές κατηγορίες ομαδοποίησης των διαφόρων συστατικών των τοπικών πόρων

Οι πίνακες που ακολουθούν φανερώνουν τον βαθμό ενεργοποίησης των πόρων στην περιοχή σε τρία επίπεδα (ανάδειξη, επέκταση- αναγνώριση, ανάπτυξη).

Πίνακας 1. Μέθοδος Αξιολόγησης Βαθμού Ενεργοποίησης Πόρων της περιοχής

Επίπεδα ενεργοποίησης του πόρου ή των συστατικών του	Χαρακτηρισμός των επιπέδων ενεργοποίησης των συστατικών του πόρου
1 Ανάδειξη & ανάδυση	<ul style="list-style-type: none"> • Δυνητικός Πόρος (κοίτασμα), φήμη λίγο ή καθόλου αναγνωρισμένη • Μηδαμινή ή σημειακή αξιοποίηση • Ενδιαφέρον από κάποιους δρώντες • Απουσία δικτύου σχετικό με το πόρο
2 Επέκταση Πιστοποίηση Αναγνώριση	<ul style="list-style-type: none"> • Φήμη τοπικά αναγνωρισμένη • Ένα ή περισσότερα δίκτυα αξιοποιούν συστατικά του πόρου • Δημιουργία οργανώσεων (επαγγελματικές, συλλογικές, ...) • Κοινή χρήση και παραγωγή γνώσεων • Απουσία ή ανάγκη ενίσχυσης συλλογικού πλαισίου αναφοράς σχετικό με την παραγωγή/ αξιοποίηση (χάρτα, προδιαγραφές, σύμφωνο ποιότητας)
3 Ανάπτυξη	<ul style="list-style-type: none"> • Πόρος αναγνωρισμένος εκτός περιοχής • Πολλές κατηγορίες δρώντων αξιοποιούν τον πόρο. Επιδράσεις στο επίπεδο της εδαφικής περιοχής, εμφαντικές οικονομικές επιδράσεις στα προϊόντα • Εργαλεία και οργάνωση συλλογικής ρύθμισης του πόρου

Πίνακας 2 Αναλυτική παρουσίαση της αξιολόγησης του βαθμού ενεργοποίησης των πόρων

Επίπεδα ενεργοποίησης	Χαρακτηρισμός των επιπέδων ενεργοποίησης των συστατικών του πόρου <u>Αγροτρόφιμο-βιοτεχνικά προϊόντα</u>
1 Ανάδειξη & ανάδυση	<ul style="list-style-type: none"> • Πολλά γεωργικά προϊόντα με φήμη αναγνωρισμένη (φρούτα, σταφύλια, λαχανικά, αρωματικά) αλλά μη αξιοποίηση της φήμης αυτής • ορισμένα βιοτεχνικά προϊόντα (τρόφιμα και χειροτεχνήματα) με αναγνώριση αλλά με ελάχιστη ή μηδαμινή αξιοποίησή της • Ελάχιστη ανάδειξη των εσωτερικών ποιοτικών χαρακτηριστικών των προϊόντων • Ορισμένοι παραγωγοί κυρίως νέοι ενδιαφέρονται για την περαιτέρω αξιοποίηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών • Μη συμμετοχή των οινοποιών στην οργάνωση των «δρόμων του κρασιού» • Απουσία δικτύου συντονισμού και διαχείρισης (προσπάθειες από την ΑνΕΤ)
2 Επέκταση Πιστοποίηση Αναγνώριση	<ul style="list-style-type: none"> • Τα προϊόντα έχουν φήμη αναγνωρισμένη αλλά όχι εξασφαλισμένη • Μόνο η ομάδα παραγωγών Κουμανδαρίας αξιοποιεί την φήμη και αναγνώριση του προϊόντος • Ελάχιστες οργανώσεις παραγωγών και μόνο στον πρωτογενή τομέα • Υπάρχει κληρονομημένη γνώση για την παραγωγή προϊόντων η οποία αξιοποιείται ατομικά (Γλυκό του Τριαντάφυλλου) • Ελάχιστες προσπάθειες παραγωγής νέων γνώσεων (Κτήμα Δυμμάτων, Οινοποιεία • Ανάγκη ενίσχυσης συλλογικού πλαισίου αναφοράς σχετικό με την παραγωγή/ αξιοποίηση (χάρτα, προδιαγραφές, σύμφωνο ποιότητας τομεακό (πχ στον τουρισμό) ή διατομεακό (γεωργία, μεταποίηση, τουριστική επιχειρηματικότητα)

3 Ανάπτυξη

- Εντοπίζεται μόνο η περίπτωση της Κουμανταρίας και του Ροδόσταμου: αναγνώριση και οργάνωση των επαγγελματιών, πόρος θα συμβάλλει στην αναγνώριση του πόρου και εκτός περιοχής και θα επιτρέψουν την ανάπτυξη ενός εδαφικού μάρκετινγκ (territorial marketing) για τα ιδιότυπα προϊόντα Τροόδους
- Ύπαρξη πλαισίου αναφοράς (Χάρτα, σύμφωνα συνεργασίας και ποιότητας).
- Υπάρχουν οικονομικές επιδράσεις στην περιοχή (δημιουργία θέσεων απασχόλησης, εισοδήματος, κτλ.)
- Δημιουργία εργαλείων και οργάνωσης που επιτρέπουν την προώθηση των προϊόντων και την ανάπτυξη της ελκυστικότητας της περιοχής (Γεωπάρκο)

Επίπεδα ενεργοποίησης

Χαρακτηρισμός των επιπέδων ενεργοποίησης των συστατικών του πόρου Τουρισμός

1 Ανάδειξη & ανάδυση

- Πολλά βιοτεχνικά προϊόντα με φήμη αναγνωρισμένη (βιολογικά, αλλαντικά, οίνοι, αρωματικά, ...) η οποία δεν αξιοποιείται.
- Ελάχιστα βιοτεχνικά προϊόντα (αλλαντικά, χειροτεχνήματα) με αναγνώριση (ΠΟΠ, ΠΓΕ, UNESCO) αλλά με ελάχιστη ή μηδαμινή αξιοποίησή της,
- Ατομική αξιοποίηση των παραδοσιακών γνώσεων (κατασκευή ξερολιθιάς, επεξεργασία αρωματικών φυτών, γαλακτοκομικών προϊόντων, χειροτεχνία ..)
- Ατομική –μη συντονισμένη ένταξη επιχειρήσεων στους «δρόμους κρασιού»
- Συνταγές και τεχνογνωσία παρασκευής πιάτων της τοπικής γαστρονομίας τα οποία δεν έχουν ενταχθεί σε συλλογικό πλαίσιο αναφοράς
- Δρόμοι του κρασιού, Γεωπάρκο, μονοπάτια
- Δράσεις αναψυχής και αθλητικών δραστηριοτήτων
- Διοργάνωση γιορτών ανάδειξης τοπικών προϊόντων
- Ύπαρξη τοπίων με υψηλή βιοποικιλότητα και τουριστικών στοιχείων (καταρράκτες, μονοπάτια, ιαματικά λουτρά, αιωνόβια δένδρα, εκκλησίες, ...)
- Δεν υπάρχουν δίκτυα ανάδειξης και διαχείρισης πόρου
- Απουσία δικτύου συντονισμού και διαχείρισης

2 Επέκταση Πιστοποίησηση Αναγνώριση

- Τα προϊόντα έχουν φήμη αναγνωρισμένη αλλά όχι εξασφαλισμένη
- Μη σύνδεση των προϊόντων με τον τουρισμό εκτός οίνων (δρόμοι κρασιού)
- Παραγωγοί και βιοτέχνες γνωρίζουν πρακτικές παραγωγής και επεξεργασίας προϊόντων (κληρονομημένη γνώση) χωρίς να έχουν αναπτύξει συνεργασίες
- Η ΑΝΕΤ προσπαθεί να οργανώσει ένα τοπικό σύμφωνο ποιότητας με επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα (εστιατόρια, ξενοδοχεία, ...)
- Ύπαρξη φυσικών πόρων ενταγμένων σε καθεστώς διαχείρισης
- Δεν υπάρχει διατομεακή δικτύωση – Απουσία συλλογικού πλαισίου αναφοράς σχετικό με την παραγωγή/ αξιοποίηση (χάρτα, προδιαγραφές παραγωγής προϊόντων, σύμφωνο ποιότητας τομεακό (πχ στον τουρισμό) ή διατομεακό (γεωργία, μεταποίηση, τουριστική επιχειρηματικότητα)

3 Ανάπτυξη

- Δεν υπάρχει πλαίσιο αναφοράς (Χάρτα, σύμφωνα ποιότητας).
- Έλλειψη οργάνωσης των επαγγελματιών,
- Δημιουργία εργαλείων και οργάνωσης που επιτρέπουν την προώθηση και την εμπορία των προϊόντων και την ανάπτυξη της ελκυστικότητας της περιοχής

Με βάση τα διαγράμματα 1 που αναφέρονται στους δεσμούς των συστατικών των πόρων και τους πίνακες 2 που παρουσιάζουν αναλυτικά την αξιολόγηση του βαθμού ενεργοποίησης των πόρων, προκύπτει ότι η περιοχή τοποθετείται **στα τρία επίπεδα** ως εξής:

- «**1**» (ανάδειξη και ανάδυση των πόρων), δηλαδή, στα πρώτα βήματα της ενεργοποίησης. Είναι έντονη η αδυναμία δικτύωσης σε επίπεδο διατομεακό, για την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών. Γι' αυτό η αξιοποίηση παραμένει σημειακή (μη δικτυακή).
- «**2**» υπάρχει κάποια πρόοδος στους δρόμους του κρασιού και σε ελάχιστες άλλες διαδρομές. Σε κάθε περίπτωση, απουσιάζουν συλλογικές οργανώσεις, συλλογικά πλαίσια αναφοράς σχετικά με την παραγωγή υπηρεσιών (προδιαγραφές, σύμφωνα ποιότητας)
- «**3**» υπάρχει μόνο η περίπτωση της Κουμανταρίας, του Ροδόσταμου και του Γλυκού Τριαντάφυλλου του Αγρού».

Η τελική αξιολόγηση δείχνει από τη μια, το πλήθος των δυνητικά αξιοποιήσιμων συστατικών και από την άλλη, τον μικρό βαθμό αξιοποίησης που έχει συντελεστεί. Προκύπτει η μεγάλη δυνατότητα και η αξιολογητική προοπτική αύξησης της προστιθέμενης αξίας των τοπικών προϊόντων (αγροτροφίμων και υπηρεσιών) της περιοχής του Τροόδους.

2.2.3 Οργανωτικό, θεσμικό και επιχειρηματικό πλαίσιο για την ορεινή οικονομία

Η οικοδόμηση της Νέας Ορεινής Οικονομίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα των δρώντων του Τροόδους να οργανωθούν γύρω από έναν κοινό αναπτυξιακό στόχο κινητοποιώντας τους υφιστάμενους αλλά και νέους πόρους της περιοχής. Η αξιοποίηση αυτών των πόρων θα καθορίσει την προσφορά του Τροόδους σε προϊόντα και υπηρεσίες. Το ζήτημα το οποίο προκύπτει αφορά την κατασκευή ενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος μέσω της διαφοροποίησης και της ιδιοτυποποίησης των πόρων και τελικών προϊόντων. Απαιτείται γι' αυτό η εξασφάλιση ενός ευνοϊκού θεσμικού και επιχειρηματικού πλαισίου για τη συλλογική δράση του Τροόδους ώστε να δημιουργηθούν τοπικές συνεργασίες και δικτυώσεις (τα προβλήματα αδειοδότησης εμποδίζουν την συνεργασία).

Ανάγκη οργάνωσης ενός οικοσυστήματος υποστήριξης της νέας ορεινής οικονομίας

Η εκκίνηση μιας διαδικασίας ανάδειξης και ενεργοποίησης των πόρων στο πλαίσιο της νέας Ορεινής Οικονομίας, έχει ανάγκη οργάνωσης ενός προσαρμοσμένου οικοσυστήματος υποστήριξης. Η αναγκαιότητα και ο ρόλος ενός τέτοιου οικοσυστήματος προσδιορίζεται από α) την απαραίτητη κινητοποίηση πολλαπλών δρώντων για την αξιοποίηση των πόρων και β) τις εξειδικευμένες ανάγκες που αναδεικνύει η διαδικασία ιδιοτυποποίησης των προϊόντων και υπηρεσιών της περιοχής. Ειδικότερα, απαιτείται α) η υιοθέτηση μιας συλλογικής ικανότητας μάθησης και β) η επιχειρηματική υποστήριξη ενός νέου τύπου επιχειρήσεων. Η επιχειρηματικότητα αυτή ενσωματώνει τον εδαφικό τρόπο ανάπτυξης (ανταγωνιστικότητα με βάση την διακριτικότητα) και έχει ανάγκη από προσαρμοσμένη εκπαίδευση και κατάρτιση.

Οι πίνακες που ακολουθούν φανερώνουν τη δομή και τη σύνθεση αυτού του οικοσυστήματος η αποτελεσματικότητα του οποίου εξαρτάται από την δυνατότητα λειτουργικής ένταξης των ικανοτήτων που μπορούν να κινητοποιήσουν οι διάφορες κατηγορίες εμπλεκόμενων δρώντων σε μια διαδικασία συντονισμένης υποστήριξης της εφαρμογής σχετικών Σχεδίων Δράσης.

Η οργάνωση των δρώντων στο εσωτερικό ενός αποτελεσματικού για την ορεινή περιοχή, υποστηρικτικού οικοσυστήματος προσδιορίζεται από την:

- ποικιλομορφία των εμπλεκόμενων δρώντων στην όλη διαδικασία και η συμμετοχή τους στην αξιοποίηση των πόρων, τόσο από πλευράς προσφοράς όσο και ζήτησης.
- ανάγκη δημιουργίας συνεργατικών εργαστηρίων μεταξύ δρώντων για την από κοινού χρήση της εμπειρογνωμοσύνης τους και της ικανότητάς τους για δράση (ΑνΕΤ, ΕΤΑΠΤ, ΑνΕΛεμ, οργανωμένα Σύνολα).
- ανάγκη συντονισμού της αξιοποίησης πόρων διαφορετικής φύσης (κρασί, δόμες, διαδρομή)
- λειτουργία διακυβέρνησης, υπό την καθοδήγηση ενός ή περισσότερων εγκάρσιων δημόσιων φορέων, που ευνοούν τις συνεργατικές διαδικασίες για τη συν-οικοδόμηση των πόρων, καθώς και την κινητοποίηση και τον συντονισμό της ποικιλίας των δρώντων.

Η μεγάλη ποικιλία αξιόλογων πόρων και το μικρό μέγεθος του ανθρώπινου και παραγωγικού δυναμικού, προσανατολίζουν την κάλυψη της ανάγκης λειτουργίας ενός υποστηρικτικού μηχανισμού, προς τη δημιουργία ενός μηχανισμού δικτυακής μορφής. Μπορούν να συμμετέχουν σ' αυτό το δίκτυο, εργαστήρια και φορείς από την Κύπρο και το εξωτερικό. Το υποστηρικτικό αυτό υποσύστημα θα έχει ως κεντρικό στόχο τον συντονισμό της σύνθεσης των ικανοτήτων που θα κινητοποιούν οι εμπλεκόμενοι δρώντες σε δράσεις αξιοποίησης πόρων.

Πίνακας 3. Κατηγορίες δρώντων : ρόλοι και ικανότητές τους

	Μεμονωμένοι δρώντες	Οργανωμένοι δρώντες	Τομεακοί θεσμικοί δρώντες	Οριζόντιοι θεσμικοί δρώντες
Εμπειρογνωμοσύνη τεχνική και χρήση Εφαρμογή πρακτικών				
Τεχνική Εμπειρογνωμοσύνη				
Ικανότητες εμπύχωσης			ΕΤΑΠΤ	
Ικανότητες & νομιμότητα συντονισμού				ΑνΕΤ & ΑνΕΛεμ

Οι ρόλοι των δρώντων στην περιοχή Τροόδους διαφοροποιούνται ανάλογα με την θέση τους:

	Ποιοι είναι	Πως παρεμβαίνουν
μεμονωμένοι δρώντες	Γεωργοί	Τεχνικές και πρακτικές ορεινών καλλιεργειών Απόκτηση γνώσης λόγω εκπαιδεύσεων, ανταλλαγών-επισκέψεων
	μεταποιητές-βιοτέχνες-χειροτέχνες	Εφαρμογή παραδοσιακών γνώσεων και τεχνογνωσιών Βιοτεχνίες (Οινοποιεία, Αλλαντοποιεία, Γλυκά...) που εφαρμόζουν νέες τεχνικές λόγω εκσυγχρονισμού
	εστιάτορες	Χρησιμοποιούν τοπικές συνταγές γαστρονομίας
	Ξενοδόχοι	Παρέχουν κυρίως υπηρεσίες διαμονής. Δεν διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις ξενοδοχειακών υπηρεσιών
	Έμποροι	Γνώστες της μαζικής αγοράς και όχι των niche market
Οργανωμένοι δρώντες	Συνεργατικές Εταιρείες - Ομάδες Παραγωγών (6)	Χρήση της εμπειρίας και των γνώσεων των μελών Κουμανδάρια, Τριαντάφυλλο Αγρού...): ικανότητα συλλογικής δράσης (εμπορία, προδιαγραφές, παραγωγή νέων προϊόντων), Αγορά υπηρεσιών Τεχνικής Εμπειρογνωμοσύνης
	Οργανωμένα σύνολα	Διοργάνωση τοπικών εκδηλώσεων (φεστιβάλ, ...)
	Δίκτυο Τροόδους	Ικανότητες εμπύχωσης και μετάδοσης γνώσεων – περιστασιακή δράση της κατόπιν χρηματοδοτήσεων
Τομεακοί θεσμικοί δρώντες	Τμήμα Γεωργίας	Οργάνωση ενεργοποίησης δρώντων Εμπύχωση παραγωγών και οργανώσεών τους
	Κέντρο Παραγωγικότητας	Ικανότητες εμπύχωσης και συμβουλευτικής στις μικρές ορεινές βιοτεχνίες με ανάγκη προσαρμογής στην ορεινή ιδιαιτερότητα,
	Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τροόδους	Ικανότητες : (α) Οργάνωση ενεργοποίησης και ελέγχου τουριστικών επιχειρηματιών (β) Εμπύχωση επιχειρηματιών και συλλογικών δράσεων (γ) συντονισμού και προώθησης συλλογικού σχεδίου
Οριζόντιοι θεσμικοί δρώντες	Αναπτυξιακές Εταιρείες: ΑνΕΤ και ΑνΕΛεμ	Εκπρόσωποι τοπικών φορέων που συντονίζουν και εφαρμόζουν συλλογικά σχέδια (πρόγραμμα LEADER, διακρατικές συνεργασίες Ικανότητες: α) Εμπύχωση επιχειρηματιών & συλλογικών δράσεων, β) διαχείριση προγραμμάτων, (γ) εμπειρογνωμοσύνη